

489492

Anul I. No. 1. Oradea Decembrie 1930.

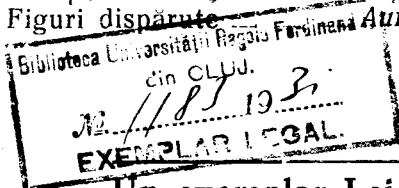
Crișul Repede.

Revistă Economico-Literară.

Apare sub conducerea unui comitet, format din elevi șc. com. superioară de băieți (Stat) din Oradea, Str. I. C. Brătianu No. 14.

Cuprinsul.

- BCU Cluj / Central University Library Cluj
1. Cuvânt înainte *Crișul Repede.*
 2. Nașterea lui Christos ... *Nicolae Târău.*
 3. Crăciun provincial ... *Nicolae Rusu.*
 4. Rolul cooperăției în regiunile de munte *I. Savu.*
 5. Scurte priviri asupra isvoarelor dreptului ... *I. Stănescu.*
 6. Din caracterele neamului nostru *Iosif Nadiș.*
 7. Despre puterea conștiinței *Gheorghe Abrudan.*
 8. Crâmpee *Papp S. Alexandru.*
 9. Figuri dispărute *Aurel Alicu.*

Un exemplar Lei 10.

Crisul Repede

Revistă Economico-Literară.

Cuvânt înainte.

În nemărginitul orizont al problemelor și în lupta ce se dă pentru deslegarea lor, e bine ca și tineretul să-și aibe problemele sale. Deaceia tineretul școlii s'a grupat în jurul unei mici reviste.

Căci de multe ori în sufletul său pot încolți inderi, cari lăsate fără îndrumare s'ar pierde în haosul vremii.

Plăsmuirele ce în urmă s'ar putea înălța pe aripile gândirii nu am ajunge să le cunoaștem nici când. Acest tineret sprijinit numai pe forțele lui proprii prin scoaterea acestei reviste se va simți înviorat, căci a sunat ceasul ca să se trezească din vegetarea lui de până acum. De aci se poate întrezări vitalitatea noastră ca neam, sor. it să apărăm granițele asupra cărora stau așintinți ochii dușmanilor. Numai prin punerea de probleme, a se poate agita sufletul tineresc și de aci se pot înălța noi idei. Ne vom îndrepta cu toții spre făgașul muncii, pe cari trebuie să-o cunoaștem dupe acum. Noi orizonturi ni-se vor deschide prin punerea de noi probleme din cari pot sări scântei inflamabile la flacăra cărora să ne încălzim cu toții, căci acestea pot răscoli rezervorul nesecat de belșug până în adâncimile rădăcinilor și de aci pot loși vâlstare pline de viață. Voim să plecăm pe drumul înțelegerii vieții, ce ne aruncă înaintea atâtor greutăți. Limba și ortografia, setea de adevăr, de nou și frumos, de graiul ideilor ce înălță deasupra banalităților vieții; se vor închiega aci. Vom simți ideile ce freamătă coardele minții tinere, și cari ne sguduie până la suprafață. Ideile vor prinde forma care urmărită, poate îndeplini un ideal. Câmpul vast al cercetărilor, dibuit dupe acum, poate da rezultate bune. Aci se va face educația minții, transmințindu-se în felul acesta tezaurul și comorile gândurilor morale, pe cari individul efemer, nu le-ar putea păstra. Orele de recreație vor fi ore de gândire. Deci dela isvor vom îndrepta undele, ce se vor revărsa în imperul vecinic al timpului și numai prin aceasta vom putea dobândi încredere în viitorul nostru, că vom așeza adevărul pe pietre de granit și dacă rostul nostru nu e la loc, vom pieri ca tot ce e născut fără vieață, deși nu aceasta e credința ce ne povățuiește în avântul și crezul nostru tineresc.

„CRIȘUL REPEDE.“

Nașterea lui Christos.

S'au scurs aproape două mii de ani de când Dumnezeu văzând decaderea omului, a creaturii sale și-a trimis fiul pentru a-l mântui.

În marea și sfânta noapte a nașterii, îngerii se coborau asupra peșterii din Vifleem, aducând slavă pruncului născut. Cântări îngerești ca din altă lume răsunau iar pruncul născut în iesle sta sub privirea mamei și sub lumina cerească, care îi investmânta trupul în albă și Dumnezeiască strălucire.

S'a împlinit glasul prorocilor căci s'a născut Christos.

Dela naștere și până astăzi și de astăzi până la sfârșitul veacurilor omenirea s'a bucurat și se va bucura de nașterea pruncului sfânt. La sărbătorirea acestui praznic atât pe cel născut în colibă cât și pe cel născut în palat îl întâmpină mângăierea duioasă și bucuria fericită a părinților.

Odată cu venirea mântuitorului se încheie epoca testamentului vechiu în care domnea legea talionului: »dinte pentru dinte, ochiu pentru ochiu« și care este înlocuită prin »Iubiți pe vrășmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă urăsc.«

Mântuitorul a adus binele, iubirea care este baza, cimentul societății omenești. A adus pâna pe pământ, pacea fără care viața ar fi imposibilă.

Binele, pacea și iubirea le-a adus mântuitorul cu sine și pe acestea trebuie să le primească fiecare creștin.

Nașterea lui Christos a adus mare folos omenirii. El s'a luptat pentru mântuirea noastră și drept răsplată pentru sublima sa jertfă, a fost încununat cu cununa de spini pe Golgota.

La nașterea sa nu au cântat muzici și nu s'au auzit nici bubuituri. S'a născut în peșteră între vite și păstori, iar îngerii cântau de bucurie. Craii dela răsărit condusi de stea îi aduseră daruri.

Acesta e Crăciunul, sărbătoarea copiilor.

Imi amintesc și acum când eram copil, cu câtă bucurie așteptam Crăciunul ca să umblăm cu colindu. Încă din seara ajunului ne pregăteam copiii cu trăistuțe, iar dimineața printre fulgii albi de zapadă colindam dela o casă la alta acoperite peste tot cu frumoasa haină a iernii.

Certându-ne cu obraznici cățeluși care nu ne lasau să mergem în pace, intram în casă zicând «Christos s'a

născut, « iar gazda ne răspundea blând și liniștită, adevărat s'a născut, iar la eșire îi uram mulți anii fericiți și grâu mult pentru la anul. Și așa prin satul vrăjit umblam »acucuța« până'n zori zilei când cu trăistuțele pline, mulțumiți ne întroceam spre căsuțele noastre.

Crăciunul ne aduce jocuri și povești frumoase, aduce bucurie, mângâiere, înălțare, ne aduce aminte de timpurile copilăriei noastre.

Și astăzi să ne îndreptăm spre cel născut. Să-l primim și să-i facem un loc în inimile noastre. Născându-se să se nască și în viața noastră creștinească.

Sufletul nostru să fie sălaș cald și primitor învățăturilor propovăduite de El.

Nicola Țărău.

Crăciun provincial.

— Crăciun provincial

Frânturi de scenă . . . cu interneți de carnaval

Irozii și craii, cu săbii și coifuri argintate,

„Scene din vremuri ce nu vor fi uitate“

Sărbătorirea „Acelui“ ce nu are păcate

Celui născut în iesle și nu 'n palate.

Crăciun provincial

Scene dintr'un crăciun malinal

Al vieții mele, când umblam cu Irozii,

Vremuri decând noi eram rapsozii

„Nașteri sfinte“ când îmi amintesc

Abi' aștepteam ajunul, cu Irozii să pornesc.

Crăciun provincial

În colțul casei bradul învesmântat în val

De argint, cu diademe și stele ce lucesc

La umbra cărui ș' astăzi ca în vis îmi amintesc

Eu mi-am țesut iluzii și vise-am depănat

Pe cari în amintire, demult le-am îngropat.

Crăciun provincial

Păpuși și stele, ca la carnaval

Colindători, colinzi și sunete de clopot

Lumini din umbra deasă a 'nșiorătorului șopot,

Ce-au amintat păstorii nașterea Ta Mesia

Dintr'o fecioară Sfântă, din vergura Maria.

Nicolae Rusu.

Rolul cooperăției în regiunile de munte.

Savu Ioan.

România Mare din punct de vedere economic, cultural și social, poate fi considerată cu drept cuvânt ca o țară a contrastelor. Atunci când ne alarmăm, că la noi sunt prea mulți studenți, când ne pune pe gânduri apariția unei noi categorii de șomeri, acea a proletarilor intelectuali, când toată lumea discută și se crede competentă a da soluții în cele mai grele probleme economice și sociale la ordinea zilei, trece aproape neobservat faptul, că în țara noastră sunt teritorii întinse, cari n'au ținut pas cu vremurile noi și unde n'au pătruns decât în infimă măsură razele binefăcătoare ale civilizației secolului al XX-lea.

Așa sunt regiunile de munte din Transilvania, M. Apuseni, Maramureșului și Țara Hațegului unde în ce privește nivelul cultural, tronează analfabetismul, iar din punct de vedere social-economic, se continuă aproape neschimbat felul de viață primitiv moștenit din moștrămoși, munca și timpul fiind considerate aici în aceste vremuri de raționalizare a producției ca având o infimă valoare.

Recunoaștem că la această stare înapoiată a contribuit în bună parte și situația geografică deosebită a ținuturilor de munți, izolate de marile centre culturale și economice, cu pământ neproductiv, sate depărtate și cătune uitate prin văgăunile munților. Însă tocmai aici ar fi fost nevoie în primul rând, ca aceste neajunsuri să fie anihilate prin școli, căi de comunicație, spitale, cooperative, bănci populare, cu un cuvânt prin instituțiuni cari să ajute desvoltarea lor economică, socială și culturală. Din păcate până acum n'a prea fost cine să-le facă toate acestea.

Fosta stăpânire a aplicat în aceste regiuni românești în cea mai largă măsură principiul patriotic unguresc, că din binefacerea civilizației trebuie să se împărțască în primul rând și în deoseb ținuturile maghiare, iar în România nouă, în vârtejul frământărilor în anii de după «Unire» a lipsit timpul și mijloacele necesare acestor înfăptuiri. Dacă avem această scuză pentru moment nu trebuie să însemneze însă, că putem continua și în viitor a lăsa munții în izolarea și promiscuitatea culturală și economico-socială actuală. Scoaterea populației munților

din starea înapoiată în care se găsește trebuie să formeze o preocupare primordială a oamenilor de stat și a instituțiilor create cu scopul de a contribui la ridicarea țării la rangul pe care trebuie să-l ocupe în rândul statelor civilizate.

O pretind aceasta interesele economice generale, fiindcă munții noștri au bogății miniere și forestiere neprețuite cari așteaptă o valorizare rațională spre binele țării și a populației interesate, pe lângă aceasta o mai pretind interesele naționale, fiindcă este vorba de regiunile curat româneși.

Primul pas în această direcție trebuie să-l facă «Statul» care trebuie să se îngrijească, ca munții să fie înglobați în rețeaua generală de circulație a țării prin căi de comunicațiune modernă, cari să înlesnească accesul populației și a produselor spre centrele dela câmpie, apoi să ridice nivelul cultural al populației prin școli primare suficiente, școli practice de comerț și de arte și meserii, medici și spitale pentru combaterea bolilor socile, unde aceste principii sunt aproape cu totul necunoscute.

Al doilea rol important îl are «Cooperatiua», această minunată armă de progres economic-cultural, pusă la îndemâna populației nevoiașe. În cele ce urmează voi arăta câmpurile de activitate cari i-se deschid cooperatiiei în regiunile de munte, în special în m. Apuseni, problema cărora a fost dela războiu încoace mereu la ordinea zilei, fără să se fi trecut însă până acum la realizări practice,

Va urma.

Scurta privire asupra isvoarelor dreptului

Utilitatea Dreptului Roman

Dreptul Roman este de cel mai mare folos, căci ne ușurează înțelegerea dreptului nostru civil, care nu este de cât o copie fidelă a codului lui Napoleon, care de asemeni este cules din Dreptul Roman și deci, pentru interpretarea sa Dreptul Roman, este de importanță covârșitoare; în ceiace privește critica ce i se aduce și anume, că ar fi în contradicție cu unele precepte de drept actuale, aceasta nu este de cât o greșită interpretare; iar în ce privește critica, că ar fi legile unui

stat mort, deci și legile lui moarte, aceasta nu este un adevăr, căci de și statul nu mai există, cu toate acestea preceptele de drept la care ajunsese acel Stat printr'o colosală muncă, aceste precepte au servit mai târziu la punerea bazelor nouilor state și deci trăește în toate statele actuale, prin preceptele sale, atât de clar expuse și atât de precis exprimate.

Ca probă avem Austro-Ungaria și Germania unde s'a luat ca bază a drepturilor lor, până în secolul trecut, nu numai dreptul roman, ba chiar limba acestuia și — limba latină, — care a rămas, este și va fi, limba adevăratei științe de înaltă doctrină, în care se oglindesc și din care iau naștere toate preceptele noi, ori cât ni s'ar părea de schimbate în concepție și transformate chiar în formă.

Ca putere de pătrundere, de concepție și de judecată este necontestat că Dreptul Roman, rămâne izvorul adevăratului drept public și privat a întregii omeniri civilizate. Alte izvoare ale dreptului actual ar fi cutumele, sau obiceiul pământului și diferitele legislații, cari se vor studia ulterior.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Idea de drept la Romani

Dreptul, care este reglementarea raporturilor dintre oameni, ne apare în diferite înțelesuri, conform cu starea de cultură, sau mediul în care se formează. Astfel la început apare *sub forma de instinct*, mai târziu se confundă cu religia, apoi sub forma *normei juridice*.

Multă vreme dreptul nu s'a putut deosebi în mod stabil de religie; dovada o avem la Ebrei și la Elini, la cei din urmă în epoca homerică.

Sub forma normei juridice, dreptul apare abia mai târziu. De aci se nasc cuvintele: »Jus« și »Justiția«, cari trebuiesc mai întâiu lămurite.

»Jus« și »Justiția«, sau dreptul și dreptatea, nu corespund de loc unei noțiuni de morală similară, prin care s'ar căuta să se respecte libertatea și activitatea altora. Pentru »drept« și »dreptate«, în înțelesul moral, Romanii aveau cu totul alte cuvinte și anume: »aequum« și »aepuitas«, cu contrariile lor de »inaequum« și »inaequitas«; deci origina lui »jus« și »justiția« va trebui să o căutăm cu totul în altă parte.

Prima formă sub care ni se presintă regulile de drept, sunt acelea ce iau forma de poruncă a căpitenii-

lor față de supuși. Aceia de »justiție«, nu este altceva decât aplicarea acestor porunci. Aceste sentințe — dacă le putem zice așa, — fiind date în cazuri similare, au devenit o regulă aproape invariabilă. Cu timpul amintirea sentințelor se șterse, nerămânând decât regula însăși, care capătă o valoare proprie și devine *normă de drept*.

Momentul în care se desparte dreptul de religie, pare a fi acela în care locuitorii satelor deschise, se adăpostea în cazuri de restriște, în niște cetățui, unde conflictele dintre locuitori, fiind mai dese se stabiliră regui mai constante, cărora toți trebuiau să se supună, altfel riscau să fie excluși din cetate.

O dificultate mai mare o întâmpinăm în ceiace privește distingerea dreptului, de noțiunea moralei.

Celsius, un mare jurisconsult, orbit de frumusețea doctrinei, ajunge să spună că: »Dreptul este arta bunului și a echitabilului, confundându-l cu »morală«. Celsius urmat de Ulpian, alt mare jurisconsult, cântă în ditirane rolul jurisconsultilor, declarând că »JUS« derivă dela »JUSTIȚIA« și că: *) »Cu drept cuvânt jurisconsultii sunt numiți sacerdoți, căci ei cultivă justiția și propăvăduesc cunoștința bunului și echitabilului, deosebind echitabilul de inic, deosebind permisul de nepermis, doritori de a face bine nu numai prin teama de pedepse, ci chiar prin îndemnul recompenselor; iubitori de adevărata filosofie, iar nu de una stimulată.«

De asemenea trebuie să amintim din Ulpian următorul citat; **) »Jurisprudenția est divinarum atque humanorum rerum notiția, justii atque injusti scientia (jurisprudenția este noțiunea despre lucrurile divine și omenești, știința dreptului și nedreptului).

Intr' adevăr, dacă studiem acest ultim citat, nu putem să admitem că jurisconsultul roman s'ar fi referit la trecutul îndepărtat, în care dreptul nu se desprinsese de religie Ulpian reproduce numai o noțiune curată a filosofiei pitagoreice și s'oice.

»PRUDEȚIA«, una dintre cele patru virtuți fundamentale, este știința lucrurilor ce trebuiesc adoptate și a acelorora ce trebuiesc evitate. Știința lucrurilor omenești și divine este în realitate obiectul înțelepciunii. Romanii împrumută dela greci acest precept, dându-i însă o formă mai practică și mai juridică Cultul legilor

*) Ulpian. (Curs de istoria Dreptului Roman de Dl. Peretz p. 20.)

**) Ulpian. (Curs de Drept Roman de Dl. C. Stoicescu p. 12.)

figurează alături de cultul zeilor, iar dreptul este alcătuit din: »Jus humanum« și »Jus divinum« (dreptul omenesc și dreptul divin). Jurisconșulții consacreză atât în antichitate, cât și în urmă sub influența bisericeii creștine, o mare parte din activitatea lor, celui de al doilea, adică dreptului divin.

Impărțirea cea mai uzitată, dată Dreptului Roman era următoarea :

1. »Jus publicum« și »Jus privatum« (dreptul public și dreptul privat), ambele fiind încă din aceste timpuri bine stabilite, prin diferența ce exista între ele și anume : *) »Publicum jus est quod ad statum rei Romanae spectat »privatum quod ad singulorum utilitatem pertinet« (dreptul public este acela care privește lucrurile statului roman, privat ce se referă la folosința unui singur om).

2. »Jus civile« (dreptul civil), »Jus gentium« (dreptul ginților), »jus naturale« sau »naturae« (dreptul natural sau al naturii).

»Jus civile«, însemnează acel drept care se aplică supușilor statului, adică este rezervat numai cetățenilor romani și persoanelor care se bucură de »Jus commercii« (dreptul de a înstreina) »Jus gentium«, care uneori însemnează dreptul ginților, sau dreptul aplicabil, atât cetățenilor romani, cât și celorlalți locuitori. »Jus naturale« este acela care se aplică tuturor, chiar și sclavilor, de oarece aceștia erau considerați ca lucruri »res«. »Jus naturae« este mult mai vechiu. Filosofi elini căutaseră de mult a stabili principii fundamentale, cari să nu difere dela o legislație la alta și să fie comună tuturor. »Jus naturale« isprăvi prin a deveni »jus gentium«, sau dreptul aplicat tuturor.

3 »Jus civile« și »jus honorarium« (dreptul de a ocupa funcțiuni), primul derivă din legi, plebiscite, constituțiuni împărătești, etc. cel de al doilea derivă din edictul pretorului și al edilului curul.

4. »Jus scriptum« și »jus nonscriptum«, care nu se deosebește prin aceea că unul e scris iar altul nu, ci prin aceea că unul este exprimarea voinței categorice a legiuitorului, pe câtă vreme cel de al doilea rezultă, tot din voința legiuitorului, ne exprimată însă în mod expres sau categoric, ci numai prin voința presupusă.

Isvoarele dreptului la romani se subdivid, după perioada în care a avut loc, în trei părți și anume :

*) De jus et de jure. 1, 2.

1. Perioada regalității, 2. sub republică și 3. sub imperiu până la Justinian. Dela mată dată, dreptul își capătă o nouă și completă dezvoltare, luând cu totul altă față și care va face obiectul unui studiu separat.

În modul acesta, cum le-am tratat mai sus, numai succint, aceste enunțări vor fi dezvoltate succesiv și fiecare în parte.

(va urma)

Traian S. Stănescu.

După tratutul de Drept Roman de Dl profesor universitar C. Stoicescu și Istoria Dreptului Român de Dl profesor universitar I. Perez și sub controlul Dlui Director al Școlii Superioare de Comerț din Oradea.

Din caracterele neamului nostru.

Neamul nostru românesc ca și celelalte neamuri de pe suprafața globului, are și el însușirile lui bune. Ași fi nedrept spunând contrariului însușirile bune și frumoase sunt fala și mândria unui popor.

Ne tragem din două popoare ai căror trecut ne face cinste. Dela ele am moșteni însușiri bune, însușiri cari ne-au ajutat să fim astăzi acolo unde am meritat să fim de mult. Visul făurit de veacuri s'a realizat. Astăzi suntem stăpâni acolo unde timp de 11 secole am fost robi înjugați, biciuiți și chinuiți pe ne drept. Și aceasta datorită vitejiei pe care am mostenit-o de la strămoși și pe care am păstrat-o în sânge timp de aproape 2000 de ani. Sângele nostru s'a scurs și s'a amestecat cu țărână, dar din țărână și sânge a răsărit vitejia și dor de libertate. Căci din stejar steiar răsare, zice un poet. Românul a știut întotdeauna să rabde, fără să fie răsbunător. Vitejia lui a răsbunat amarnic suferințele îndurate în lungul atâtor secole. Anul 1918 trebuie păstrat. Ca o sfântă amintire. El ne-a dat prezentul: Amintirea celor 800.000 eroi, cari și-au vărsat sângele pentru întregirea neamului, să ne fie sfântă. Ei au primit bucuroși moartea, căci au știut că prin moartea lor răsbună un neam întreg. Vitejia este fala și mândria neamului nostru. Prin ea România s'a ridicat acolo undei erat locul: Dar multe sunt însușirile bune și frumoase ale neamului nostru. Românul este un om bun și primitor.

Străinul care a trecut prin România s'a dus în țara lui cu impresiile cele mai bune despre țara noastră. Nu

odată s'au văzut broșuri scrise de străini despre buna primire cu care au fost întâmpinați în țara noastră. Românul este bun, primitor și iertător. Poporul român iartă și a iertat fapte de neiertat. Să ne gândim la suferințele ce a îndurat poporul nostru de pe urma asupritorilor ce ne-au ținut în frâu în timp îndelungat. Ce răsbunare ar fi meritat acele suferinți? Totuși ele astăzi sunt iertate. Pilda aceasta să-ne fie spre mândrie sufletească, căci ea ne pune în rândul țărilor civilizate. Iertarea celui ce-ți face rău este o doctrină creștinească și poporul românesc nu o nesocotește. El are un D-zeu căruia se închină și care la rândului îl ajută. Credința lui în D-zeu este atât de tare, încât nici o putere pământească nu o poate schimba. Încă de la începutul formării lui, poporul românesc a fost sortit să îndure cele mai amare umiliri. Din fața năvălirilor barbare a fost nevoit să se retragă în munți, unde își cânta suferințele și chinurile în doinele frumoase și în duiosul glas al fluierului.

Munții au fost martori oculari a acestor chinuri și dacă ar avea glas ne-ar spune în sughițuri de plâns trista viață a bietului român în lungul celor 11 secole de asuprire. Asupritorii ne-au supt până și măduva din oase, ne-au luat avutul, ne-au luat feciorii, dar nu a fost în stare să ne ia limba, obiceiurile și credința.

Acestea au fost apărute până la moarte. Poporul românesc poate fi pildă lumii în cece privește dragostea de limbă, obiceiuri și credință. De aceea România este țara care își merită locul cel ocupă în rândul țărilor civilizate. Țara noastră deasemenea se poate mândri în fața oricui, cu modul cum se poartă cu aceia cari s-au bătut joc de noi și de pământul nostru, pe care l-au exploatat pe nedrept atâta timp.

Dar a sosit timpul, în care libertatea triumfează. Drepturile noastre nu ne mai pot fi răpite, iar acei ce ar dori să răpească, să încerce.

După ce am arătat însușirile bune și frumoase ale neamului nostru, să arătăm și părțile rele, cari din cauze exterioare și independente de voința noastră, s'au strecurat în viața poporului nostru. Cel mai mare rău care s'a făcut loc în viața poporului românesc, este diferența de provincie. De câte ori nu s'a auzit aci la granița de Vest, expresii ca acestea: »Afară cu regățenii?« De sigur însă că aceia nu și dau seama de cele ce spun. Ca să mulțumească doară pe un străin, se mai poate pet-

rece acest fapt arăt pentru noi. Iată deci că în cea mai mare parte, străinii pot fi și astăzi cauza tuturor neînțelegerilor din țara noastră. Ei vreau să ne desbinăm ca apoi să-se poată mai ușor strecura în locul aceluia ce se vor duce. Dar timpul acela nu va veni niciodată, și poftele lor nu vor fi săti făcute niciodată. Astăzi după 12 ani dela unire, mai există Ardeal sau Regat? Nu! Ardealul și Regatul au existat, dar astăzi nu mai există. Astăzi există o Românie mare și întregită a cărei fii suntem cu toții dela Tisa până la Nistru și din Nordul Bucovinei până la Dunăre. În Țara noastră nu mai există ardelean, basarabean, bucovean, oltean etc., ci este un singur popor, poporul Românesc. Atâta timp cât în vocabularul nostru vor mai exista aceste denumiri nu vom putea zice că suntem adevărați români.

Ele trebuie să dispară din vocabularul nostru și influența străină să nu mai provoace ecou la urechile noastre. Toate relele din țara noastră vin de pe urma străinilor, cari ne pândesc cu inima plină de venin și așteaptă momentul în care să-și înfigă ghiarele veninoase în carnea noastră. Dragostea de patrie a incolțit în inimile noastre, iar vorbele lor lugușitoare nu vor mai avea nici un efect. Sunt însă și astăzi români, cari nu-și dau seama de vorbele cele scot din gura lor. Aceștia însă trebuie luminați, căci lumina adevărată lipsește din sufletele lor. Luptă încordată pe toate căile, ne va scoate din întunericul în care încă zăcem. Diferența de provincie, trebuie să dispară din vocabularul nostru, căci tocmai această diferență, ne duce spre o înstrăinare națională. Cel mai mare rău, care ar putea amenința cu o distrugere aproape sigură tânăra noastră țară ar fi tocmai această deosebire.

Astăzi dacă întrebi pe un român de unde este, răspunde cam așa: »Din Moldova«. Dar de ce nu spune că e din Iași, sau din Focșani? Pentru că în el a incolțit un fel de patimă a mândriei, care îl indeamnă să facă și astăzi o deosebire provincială. Și este destul de trist, că această deosebire își are aderenți în tot cuprinsul țării. Noi, generația tânără, suntem chemați a înăbuși aceste idei de deosebire, căci noi vom forma viitorul acestei țări și în noi trebuie deci infiltrată o adevărată iubire față de tot ce este românesc în țara aceasta. Străinii au interes ca să tulbure mersul lin din țara noastră. În inimile lor mai este încă și astăzi un pic de speranță, ca odată să mai pună mâna pe ceea ce

au pierdut. Dar numai morți să fim, așa vom lăsa din mâini ceea ce am cucerit prin sfânta dreptate. Poate au uitat de modul cum știe soldatul român să-se lupte. Dacă au uitat, le vom arăta încă odată dacă va fi nevoie. Ideea națională trebuie deci infiltrată în sufletele tineretului nostru. Deosebirea de confesiuni, deasemenea este un rău care poate sdruncina bunul mers intern în țara noastră. Dar acest rău începe să dispară, și nu va trece mult timp până el va dispărea cu totul. Atunci vom putea zice că avem un stat unitar bazat pe o piatră solidă, care nu va putea fi clintită din loc nici de un uragan exterior. Tocmai de această piatră are nevoie țara noastră în timpul de față. Un alt rău care duce la distrugere statul nostru, este prea marea dragoste de politică, ce și a găsit loc în fiecare român. Preoții și învățătorii noștri, în loc să aiba grija de ocupațiile lor, fac politică. Catedra și altarul, nu mai au slujbași, Școala și biserica sunt bazele unui stat și tocmai ele sunt parăsite. Politica este cauza care naște cele mai multe neînțelegeri în statul nostru. Astăzi în toate părțile țării domnește politica, și ea a pus stăpânire pe toată populația. Bunul Dumnezeu să aducă momentul în care românul să fie sătul de veninul politiceii.

Politica să rămână acelor cari sunt demni de ea, iar ceilalți să ne ocupăm de lucruri cari sunt demne de noi. Industria și comerțul țării noastre sunt astăzi în mâinile streinilor, iar noi facem politică. Politica nu ne poate aduce nici un folos, iar munca cinstită, ne aduce cinste și ne face onoare, Deci și politica este un rău care distruge zi pe zi mersul intern și externi al țării noastre. Propagande culturale trebuiesc pe tot întinsul țării noastre.

Trebuie arătat în tot locul răul ce-l aduce politica. Dar nu zic, că politica trebuie să dispară din țara noastră. Nu! Este chiar necesitatea cea mai mare a unui stat. Dar ea trebuie practică în mod inteligent, și de către aceia care o pricep și care vreau binele obștesc.

(Va urma.)

Nadiș Iosif.

Despre puterea conștiinței.

Fiecare om poate fi comparat cu o navă cuprinsă de furtună în mijlocul mării și care este lengănată în toate părțile de valurile furioase și spumegânde gata să-și piardă echilibrul scufundându-se în abisul ce i se deschide în față.

Omul se poate scufunda în adâncul valurilor vieții poate pluti la săprafața lor, dar nu poate îndinta, până când nu are o idee sigură pentru realizarea adevărului ce-l caută.

Adesea, mulți se înșeală cu iluzii rătăcite făcându-i să se prăbușească în negura zilei. Dar pentru aceea nu trebuie să disperăm. Conștiința, ca o putere nemărgintă ne va veni în ajutor, judecând toate clipele pe cari le trăim în aceasta viață trecătoare și îndreptându-ne greșelile trecutului. Conștiința are puțința de a cunoaște binele și răul, frumosul și urâtul, adevărul și minciuna; dacă urmărește o țintă hotărâtă. Conștiința este mijlocul prin care putem cunoaște pe D-zeu. Astfel că înotând în toate structurile conștiinței și examinându-le cu însuflețire pe fiecare în parte, ne vom apropia de înțelegerea în-suși al lui D-zeu. Pe D-zeu descoperit în conștiința noastră, trebuie păstrat cu sfințenie și preamărit până în ceasul din urmă a vieții, când vom fi chemați la judecată de apoi, spre a i mărturisi toate faptele pământești.

— Un om, care se nutrește cu ideile conștiinței, va îndura ori și ce chinuri, după cum știm din istoria glorioasă a creștinismului, în care strălucesc pentru vici, eroii, martirii împreună cu toți ceilalți viteji, ce s'au luptat pentru libertatea trupului și a sufletului, făurindu-și idealurile conștiinței, adică o credință într'un singur D-zeu.

— Cei ce necintesc pe D-zeu vor ajunge în întunecimea iadului, iar dacă urmărim legile conștiinței ne supunem legilor Dumnezeuști, cari vor lumina toate căile vieții cunoscând drumul adevărului. Echilibrul sufletesc a fiecărui individ se stabilește după gradul de conștiință culturală. Aceasta e singura apărare contra greșelilor și a desnădăjduirilor.

Sunt indivizi și națiuni civilizate și culte, cari se vor sbate în cele mai mari deschilibrări sufletești în raport cu viața, fiindcă le lipsește conștiința. Când conștiința va fi trezită prin energiile sufletului și ale simțirii, atunci desigur va înlătura haina falsă, pe care o îmbracă

cea mai mare parte din lumea de azi. Iar pentru a spiritualiza conștiința, trebuie să ne înălțăm la gândiri sublimе, la sentimente nobile și la toate întâmpările ce ne ies în calea vieții.

— Mulți cred că viața individuală e numai un șir de suferințe, dar aceste gândiri triste trebuiesc reduse prin puterea conștiinței, care este cel mai bun mijloc pentru înlăturarea răului. Adevărat, că nu este om fără durere, sau sguđuire sufletească în decursul vieții sale, dar pentru aceea nu trebuie să ne gândim și să credem numai decât că suțtem nenorociți.

Pentru aceste avem la bază o înțelepciune practică, care zice: „să ne deprindem fiecare a trece cu vederea suferințele propriiei sale vieții și să le reducem pe cât e posibil pentru a nu ajunge la un rezultat dezastruos”. Cultura conștiinței deci este întemeiată pe fapte pozitive care ne purifică sufletul de toate păcatele lumesti și sufletești dobândind puterea de a ne apropia de D-zeu și făcându-ne capabili de a trăi pentru destiniți omenesc. Numai singur D-zeu este aceea, care ne aprinde lumina în suflet pentru a ne mântui de stăpănitorii întunericiului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce-ar fi de omenire, dacă n'ar înțelege rostul conștiinței? Desigur ea s'ar legăna în iluzii false ducându-o spre decădere. Un individ cu credința într'un singur Dumnezeu, vă înlătura toate desamăjirele precum și păcatele îmbătrânite asupra spiritelor omenești. Îl muștra conștiința săvârșind o faptă rea se va ruga celui estot puternic ca să i vine în ajutor pentru a-și dobândi simțul religios, în care se găsește izvoarele de viață dă-tătoare.

— Dacă ne lipsește viața spirituală, ne face nefericiți, îndispuși, neîndestuliți și supuși supremației altora și în fine victima întâmplări. Câți nu vor păcătui prin fapte, cuvinte, și aceste toate se datoresc lipsei de orânduire a conștiinței. Însuși spiritul conștiinței în care suțtem crescuți ne determină viitorul nostru. Deci cel ce nu se va conduce după legile bune, ce-i ies în drumul vieții, va ajuge nefericit, fiindcă ori acum ori mai târziu se va simți incapabil de o muncă rodnică. Astfel trebuie să între în întreaga fire a omului convingerea superioară a necesității, de a cunoaște aceste legi di-vine și totdeauna de se supune lor.

— O conștiință puternică va îndrepta întotdeauna greșelile trecutului și va învinge răutatea.

— Deaceea să ne luptăm din suflet, împotriva ideilor înșelătoare, obținând o conștiință adevărată și nu pe cea amăgitoare, care este dușmanul secret al tuturor faptelor mari, generoase și utile pentru progresul fiecărui individ.

— Trebuie deci ca toate săle știm cântări pentru a ne realiza, fericirea și credința într'un singur Dumnezeu.

Gheorghe Abrudan.

Crâmpree

*Umbra unui vul cuprinde
Mintea-mi grea și obosită
— Câte-o plecapă mi-se'nchide
Iată . . . icoana-mi dorită.*

*Alta lume-acum se mișcă
Altă e ființa ei;
Din văzduh . . . și din nimică
Apar Feți-Frumoși și smei . . .*

*Doua tabere se luptă
Se decid' a cui e prada
— Și se bat, se iau la trânta
Apărându-se cu spada.*

*Curge sângele ca valul,
In dureri chinuitoare :
A murit . . . tânăr eroul . . .
In noaptea cutrupitoare.*

*Tu ! stăteai deoparte doar
Așteptând . . . pe cel mai tare
Ca să simți fiorii iar . . .
Singură . . . in lumea mare.*

*Doar un semn era deajuns
Ca să scapi un tânăr june :*

*Dar ți-e sufletul pătruns
De sentimente străbune.*

*Ah! femeie . . . tu femeie!
Cum la moarte tu la-i dus
Ah! fățarnică tu fee,
Vicleană de nepătruns.*

*Dela groapa lui tu treci!
Vrei s'arunci acum pământ?
„Nu ești om când nu judeci:
— Și-ai călcat un jurământ“!*

Papp Alexandru.

Figuri dispărute

11 azi dela moartea lui

Alexandru Vlahuță

Sunt zile, în cari mințile omenеști se scutură: clipă de frământările vieții și desrobite de sbuciumările zilnice se desprind din vârtejul preocupărilor materialiste și se îndreaptă cu cu cernice către un nume, care reprezintă o lume de gândiri și sentimente. Astfel în luna trecută, s'au împlinit 11 ani de când marele poet și nuvelist, Alex. Vlahuță a trecut în rândul celor morți. Se cuvine deci să comemorăm cu toții pe acest dispărut, care a contribuit la ridicarea literaturii române. Născut la 1858, a murit în 1919. A fost poet, romanuei, nuvelisit și publicist. Vlahuță deși în poezie a fost influențat foarte mult de Eminescu, pentru care fapt se și numește Eminescian, totuși își are meritul său personal căci ne-a dat nuvele de o valoare pe care până la el nimenzi nu a putut-o ajunge. Ca mare publicist a contribuit la ridicarea neamului. Din scrierile sale cele mai importante amintirii »Icoane șterse«, »Clipe de liniște«, »Dreptate«, »File rupte«, »La gura sobei«, »Dreptate«, »România pitorească«, »In vătoare«. Mișcați de sentimentul datoriei față de cei plecați dintre noi, ne închinăm smeriți în fața memoriei aceluia care a aprins o lumină de cultură în literatura românească.

Aurel Alicu.

Spre știre.

Se aduce la cunoștință tuturor cetitorilor acestei reviste, că primim colaboratori pe elevi, și elevile tuturor școalelor de orice grad. Se pune în vedere celor cari doresc a colabora la revista noastră cu manuscritele ce le voi înainta revistei noastre trebuiesc să îndeplinească următoarele condițiuni:

- a) Să fie scrise citet,
- b) să fie scrise pe o singură pagină,
- c) să fie semnate în original și
- d) să fie trimise în întregime.

In caz contrar ele nu vor fi luate în considerare. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiează.

Redacția.
